

Regeringens proposition

1990/91:67

om ändring i övergångsbestämmelserna till
regeringsformen

Prop.
1990/91:67

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 6 december 1990.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Laila Freivalds

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att begreppet "lagen om svenska kyrkan" monstras ut ur övergångsbestämmelserna till regeringsformen.

Ändringarna avses träda i kraft den 1 januari 1992.

Förslag till

Lag om ändring i regeringsformen

Härigenom föreskrivs att punkterna 9 och 10 övergångsbestämmelserna till regeringsformen¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

9. Grundläggande föreskrifter om svenska kyrkan som trossamfund och om kyrkomötet som en församling av valda ombud för svenska kyrkan meddelas i *lagen om svenska kyrkan*. Denna lag stiftas på samma sätt som huvudbestämmelserna i riksdagsordningen. Innan *lagen* stiftas skall yttrande av kyrkomötet inhämtas.

Föreskrifter om medlemskap i svenska kyrkan meddelas genom lag, som stiftas av riksdagen med samtycke av kyrkomötet.

Grundläggande föreskrifter om prästtjänster i svenska kyrkan och om biskopar och domkapitel samt andra föreskrifter om kyrkomötet än som avses i första stycket meddelas i *lagen om svenska kyrkan eller i annan lag* som stiftas av riksdagen efter yttrande av kyrkomötet. Detsamma gäller grundläggande föreskrifter om organisationen av myndigheter under kyrkomötet och om den kyrkliga egendom som är avsedd för svenska kyrkans verksamhet. Föreskrifter som innebär ändring av det ändamål för vilket den kyrkliga egendomen är avsedd meddelas dock genom lag, som stiftas på *samma sätt* som *lagen om svenska kyrkan*.

I fråga om ändring eller upphävande av lag som avses i första-tredje styckena gäller vad som är föreskrivet om stiftande av sådan lag.

10. Kyrkomötet får med stöd av föreskrifter i *lagen om svenska kyrkan* genom kyrklig kungörelse meddela föreskrifter i följande ämnen:
svenska kyrkans lära,
det kyrkliga ämbetet,
svenska kyrkans böcker,
svenska kyrkans sakrament,

Föreslagen lydelse

9. Grundläggande föreskrifter om svenska kyrkan som trossamfund och om kyrkomötet som en församling av valda ombud för svenska kyrkan meddelas i *lag, som stiftas på samma sätt* som huvudbestämmelserna i riksdagsordningen. Innan *sådan lag* stiftas skall yttrande av kyrkomötet inhämtas.

Grundläggande föreskrifter om prästtjänster i svenska kyrkan och om biskopar och domkapitel samt andra föreskrifter om kyrkomötet än som avses i första stycket meddelas i lag som stiftas av riksdagen efter yttrande av kyrkomötet. Detsamma gäller grundläggande föreskrifter om organisationen av myndigheter under kyrkomötet och om den kyrkliga egendom som är avsedd för svenska kyrkans verksamhet. Föreskrifter som innebär ändring av det ändamål för vilket den kyrkliga egendomen är avsedd meddelas dock genom lag, som stiftas på *det sätt* som *anges i första stycket*.

10. Kyrkomötet får med stöd av föreskrifter i *lag som stiftas på det sätt som anges i punkt 9 första stycket* genom kyrklig kungörelse meddela föreskrifter i följande ämnen:
svenska kyrkans lära,
det kyrkliga ämbetet,
svenska kyrkans böcker,

¹ Regeringsformen omtryckt 1988:1444.

gudstjänst och övriga handlingar, kollekt, central verksamhet för evangelisation, mission och övrigt utlandsarbete samt diakoni, kyrkomötets arbetssätt samt verksamheten hos myndigheter under kyrkomötet.

svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar, kollekt, central verksamhet för evangelisation, mission och övrigt utlandsarbete samt diakoni, kyrkomötets arbetssätt samt verksamheten hos myndigheter under kyrkomötet.

Bemyndigar riksdagen kyrkomötet att meddela föreskrifter i ett visst ämne. kan riksdagen därvid medge att kyrkomötet genom kyrklig kungörelse överlåter åt myndigheter under kyrkomötet att i sådan kungörelse meddela bestämmelser i ämnet. I fråga om svenska kyrkans böcker, svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar samt kollekt kan riksdagen också medge att kyrkomötet genom kyrklig kungörelse överlåter åt domkapitel, kyrkliga kommuner eller kyrkokommunala förvaltningsmyndigheter att meddela bestämmelser.

Riksdagen kan i *lagen om svenska kyrkan* meddela föreskrifter i de ämnen som anges i *första* stycket. Detta gäller även om kyrkomötet har bemyndigats att besluta föreskrifter i ämnet. Regeringen får inte besluta föreskrifter i dessa ämnen.

Riksdagen kan i *lag som stiftas på det sätt som avses i första stycket* meddela föreskrifter i de ämnen som anges i *det* stycket. Detta gäller även om kyrkomötet har bemyndigats att besluta föreskrifter i ämnet. Regeringen får inte besluta föreskrifter i dessa ämnen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 december 1990

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Engström, S. Andersson, Göransson, Dahl, R. Carlsson, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Freivalds, Wallström, Löow, Persson, Molin, Sahlin, Larsson, Åsbrink

Föredragande: statsrådet Freivalds

Proposition om ändring i övergångsbestämmelserna till regeringsformen

Den 1 januari 1983 trädde en betydelsefull reform på det kyrkliga området i kraft (prop. 1981/82:77 och 192, KU 36, rskr. 263, KU 1982/83:1, rskr. 1, SFS 1982:937). Genom ändringar i punkten 9 övergångsbestämmelserna till regeringsformen (RF) infördes då nämligen en ny ordning, som innebar att reglerna om lagstiftning på det kyrkliga området anpassades till regeringsformens huvudprinciper om normgivning. Huvudregeln är numera att riksdagen ensam stiftar lag på det kyrkliga området. I fråga om lagstiftning om medlemskap i svenska kyrkan gäller emellertid att kyrkomötet skall samtycka till lagstiftningsåtgärden.

Kyrkomötet har också i övrigt tillförsäkrats ett visst inflytande genom att dess yttrande skall inhämtas innan riksdagen beslutar lag i vissa ämnen. Det gäller bland annat grundläggande föreskrifter om svenska kyrkan som trossamfund och om kyrkomötet som en församling av valda ombud för svenska kyrkan. För sådana grundläggande föreskrifter uppställer regeringsformens dessutom en särskilt kvalificerad ordning. Sådana föreskrifter skall nämligen enligt punkt 9 övergångsbestämmelserna meddelas i lagen (1982:942) om svenska kyrkan (omtryckt 1988:1429) som stiftas, ändras eller upphävs på samma sätt som huvudbestämmelserna i riksdagsordningen. Hänvisningen till riksdagsordningen innebär att det för att stifta, ändra eller upphäva nu angivna föreskrifter krävs antingen två likalydande beslut av riksdagen med mellanliggande riksdagsval eller ett riksdagsbeslut, som minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter förenar sig om (jfr 8 kap. 16 § RF).

Motsvarande skydd har getts också vissa andra föreskrifter. Sålunda skall enligt punkt 9 övergångsbestämmelserna till regeringsformen föreskrifter om ändring av det ändamål för vilket den kyrkliga egendomen är avsedd meddelas i samma ordning som gäller för lagen om svenska kyrkan.

Reglerna innebär också att en möjlighet har öppnats för riksdagen att till kyrkomötet delegera normgivningskompetens i vissa internt kyrkliga

ämnen. En sådan delegation skall ske genom föreskrifter i lagen om svenska kyrkan.

Under 1980-talet har i övrigt på kyrkans område pågått ett omfattande reformarbete. Bland annat tillsattes under våren 1983 kyrkoförfattningsutredningen (utredare hovrättspresidenten Carl Axel Petri) med uppgift att gå igenom och ställa samman gällande författningar på kyrkans område.

Kyrkoförfattningsutredningen har i sitt slutbetänkande (SOU 1987:4 och 5) En ny kyrkolag m. m. bland annat lagt fram förslag till en samlad kyrkolagstiftning i form av en ny kyrkolag. Utredningen har därvid föreslagit att lagen om svenska kyrkan av huvudsakligen konstitutionella skäl skall finnas kvar som en "kyrkans grundlag" vid sidan av en ny kyrkolag. Vid remissbehandlingen har kritik förts fram mot utredningens förslag i denna del. Några remissinstanser – däribland kammarkollegiet – anser inte att man vid sidan av en ny kyrkolag skall behålla lagen om svenska kyrkan. Remissvaren har sammanställts inom civildepartementet (Ds 1988:11).

Kyrkoförfattningsutredningens förslag till en ny kyrkolag har beretts inom civildepartementet. Statsrådet Wallström kommer senare i dag att föreslå regeringen att besluta om en skrivelse till kyrkomötet med förslag till en ny kyrkolag m. m. Enligt vad jag har inhämtat innebär förslaget att alla centrala lagregler för svenska kyrkan samlas i den nya kyrkolagen, alltså även de lagregler som nu finns i lagen om svenska kyrkan. För att detta skall vara möjligt måste begreppet "lagen om svenska kyrkan" mönstras ut ur punkterna 9 och 10 i övergångsbestämmelserna till regeringsformen. Avsikten med ändringen är inte att de grundläggande förutsättningarna för 1982 års kyrkomötesreform skall rubbas. Föreskrifter i de ämnen som enligt övergångsbestämmelserna till regeringsformen skall regleras i lagen om svenska kyrkan skall inte förlora det särskilda konstitutionella skydd som de har i dag. Även i fortsättningen skall alltså sådana grundläggande bestämmelser beslutas i den särskilt kvalificerade ordning som är föreskriven för huvudbestämmelserna i riksdagsordningen.

Jag föreslår därför att punkterna 9 och 10 övergångsbestämmelserna till regeringsformen ändras så att begreppet "lagen om svenska kyrkan" tas bort ur dessa bestämmelser. Jag har i denna fråga samrått med statsrådet Wallström.

I sammanhanget vill jag också påminna om att regeringen tidigare har anmält denna fråga till såväl riksdagen som kyrkomötet. Varken riksdagen eller kyrkomötet har därvid uttalat några invändningar (jfr prop. 1988/89: 17, KU 10, rskr. 43 och skr. 1988:2, kskr. 12).

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att i den ordning som anges i 8 kap. 15 § regeringsformen anta ett inom justitiedepartementet upprättat förslag till lag om ändring i regeringsformen.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det lagförslag som föredraganden har lagt fram.

Prop. 1990/91:67